

ПАРУБЕЦЬ

Олена Миколаївна
Olena.parubets@gmail.com

УДК 351.9:338.47

ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ТРАНСПОРТНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ
ІНСТИТУЦІЙНИХ ЗМІН

IMPROVEMENT OF STATE REGULATION OF THE TRANSPORT SECTOR
IN THE INSTITUTIONAL CHANGE

к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Чернігівський національний технологічний університет

В статті досліджено ключові напрямки реформ, що здійснюються в транспортній сфері України та обґрунтовано необхідність підвищення рівня інформатизації транспорту для їх швидкої реалізації шляхом вдосконалення державного регулювання таких процесів та координації дій відповідних державних інститутів.

В статье исследованы ключевые направления реформ, осуществляемых в транспортной сфере Украины и обоснована необходимость повышения уровня информатизации транспорта для их быстрой реализации путем совершенствования государственного регулирования таких процессов и координации действий соответствующих государственных институтов.

The basic areas of reforms in the transport sector of Ukraine, the necessity of raising the level of computerization on transport for their rapid implementation by improving the state regulation of such processes and coordination of relevant government institutions are investigated in the article.

Ключові слова: транспортна сфера, національна економіка, державне регулювання, державні інститути, реформи, інформатизація транспорту

Ключевые слова: транспортная сфера, национальная экономика, государственное регулирование, государственные институты, реформы, информатизация транспорта

Keywords: transport, national economy, government regulation, public institutions, reforms, computerization of transport

ВСТУП

Україна знаходиться на шляху реформування багатьох сфер економічної діяльності, зокрема і транспортної. Роль транспорту в розвитку національної економіки складно переоцінити. Саме від його ефективного функціонування залежить прискорення євроінтеграційних процесів, збільшення ВВП держави, зростання обсягів внутрішньої і зовнішньої торгівлі, покращення інвестиційного клімату, створення нових робочих місць, розвиток суміжних видів економічної діяльності, повне і якісне задоволення потреб суб'єктів господарювання та населення в перевезеннях тощо.

В умовах сьогодення транспортний сектор національної економіки знаходиться в кризовому становищі, вихід з якого можливо знайти шляхом проведення ключових економічних, фінансових та адміністративних реформ. Ефективне здійснення останніх не можливе без втручання держави, особливо в таких сферах, як забезпечення безпеки на транспорті, недопущення розвитку недобросовісної конкуренції, формування тарифної політики, оновлення матеріально-технічної бази, розвиток об'єктів транспортної інфраструктури, приведення національного транспортного законодавства до міжнародних та європейських вимог і стандартів,

створення єдиного інформаційно-економічного простору і т.п.

Питання удосконалення механізмів державного регулювання транспорту України є актуальними на протязі тривалого періоду часу і відображені в наукових працях В.В. Буровцева, Г.Д. Ейтутіса, О.М. Котлубая, С.А. Магійка, В.Й. Развадовського, Є.М. Сича, А.М. Ткаченка, В.Г. Шинкаренка, Н.В. Якименко та багатьох інших.

Реформування транспортної сфери триває і в умовах розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та інформаційного суспільства і потребує проведення відповідних змін в нормативно-законодавчій базі та створення нових інститутів інформаційного права.

МЕТА РОБОТИ полягає у дослідженні напрямків ключових інституційних реформ в транспортній сфері України і розробці заходів вдосконалення державного регулювання взаємодії різних видів транспорту для успішного їх проведення.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Загальною методологічною основою дослідження є наукові праці провідних вчених, інтернет-ресурси та нормативно-законодавчі акти в сфері регулювання транспорту.

Для досягнення поставленої мети у статті використано комплекс загальнонаукових методів, а саме аналітичний, діалектичний, логічний.

РЕЗУЛЬТАТИ

Основною проблемою державного регулювання національного транспорту залишається розгляд стратегічних і тактичних аспектів розвитку в розрізі окремих його видів. Підтвердження цього можна знайти в прийнятій Транспортній стратегії України на період до 2020 року, де чітко розписані пріоритети розвитку залізничного, автомобільного, авіаційного, морського і річкового транспорту. При цьому питання їх взаємодії для більш повного задоволення потреб економіки та населення в перевезеннях згадуються лише як один із основних напрямків її реалізації, а саме як забезпечення координації роботи різних видів транспорту без описання відповідного механізму їх здійснення і очікуваних результатів [1; с.1].

Зазначена тенденція простежується й у ключових напрямках реформування окремих видів транспорту, які умовно можна поділити на три групи: покращення умов ведення транспортного бізнесу, створення конкурентної моделі на ринку перевезень, підвищення ефективності діяльності різних видів транспорту. Безперечно, наведені напрямки реформ є своєчасними та потрібними, особливо в умовах необхідності швидкої інтеграції в європейську транспортно-логістичну систему, але не враховують перспективи розвитку взаємовідносин з іншими

видами транспорту, засновані на партнерських засадах, що на практиці може призвести до появи нових системних проблем.

В умовах стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій в усіх сферах економічної діяльності обов'язковою вимогою успішного проведення вищезазначених реформ є інформатизація процесу надання транспортних послуг. В Законі України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» зазначається що «інформатизація – це сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб, реалізації прав громадян і суспільства на основі створення, розвитку, використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, створених на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки» [2; с.1].

Низький рівень інформатизації ринку транспортних послуг створює загрози інформаційній безпеці держави в цілому. Частка сфери інформаційних технологій (IT) у ВВП держави за підсумками 2015р. складала 1,61% [3].

Проведемо аналіз статистичних даних стосовно застосування інформаційно-комунікаційних технологій підприємствами транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності за 2015 р. (див.табл.1).

Таблиця 1

Підприємства транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності України що використовували комп'ютери та мали доступ до мережі Інтернет

[складено автором на основі [4; с.5-15]]

Показники	Значення, од.
Кількість підприємств, які мали доступ до мережі Інтернет	3227
Кількість підприємств, що мали веб-сайт, який функціонував у мережі Інтернет з них підприємства, у яких веб-сайт забезпечував такі можливості:	1013
• каталоги продукції або прейскуранти	346
• пропозиції щодо можливості виготовляти продукцію згідно з вимогами клієнта або можливість для клієнтів самостійно розробляти дизайн продукції	117
• розміщення замовлень або бронювання в режимі он-лайн (функція "Додати в кошик")	153
• платежі он-лайн	200
• персоналізоване інформаційне наповнення в рамках веб-сайту для постійних/повторних клієнтів	117
Кількість підприємств, які здійснювали електронний обмін даними	2885
Кількість підприємств, які використовували комп'ютери упродовж року, з них використовували соціальні медіа для:	3313
• представлення підприємства або рекламування його роботи (товарів, послуг)	336
• отримання відгуків клієнтів або надання відповідей на їх запитання	341
• залучення клієнтів у розвиток або інновацію товарів та послуг	212
• співпраці з діловими партнерами (постачальниками тощо) або іншими організаціями (державними органами, громадськими організаціями тощо)	436

Як видно з наведених в таблиці даних, здійснити оцінку рівня інформатизації саме транспортної сфери України за статистичними даними не можливо. Однак, вони дають змогу виявити основні проблеми, пов'язані з низьким рівнем використання сучасних інформаційних технологій на підприємствах

транспорту, а саме недостатнього представлення на веб-сайтах інформації про основні та допоміжні послуги, відсутністю швидкого реагування на зміни попиту споживачів транспортних послуг та поліпшення якості їх надання, існування перебоїв в системі бронювання та оплати квитків в режимі он-

лайн, електронних сервісах реєстрації для пасажирів та ін.

Також на шляху створення єдиного інформаційно-економічного простору постають проблеми, пов'язані з відсутністю рейтингової оцінки постачальників інформаційно-комунікаційних технологій та підприємств транспорту, що впроваджують новітні технології у транспортний процес, а також інформаційної взаємодії між різними видами транспорту та іншими економічними агентами.

Згідно до рейтингу Doing Business 2016, підготовленого групою Світового банку, в якому Україна посіла 83 місце із 189 країн світу, було зафіксовано 231 реформу в сфері регулювання бізнесу, з яких 50 – це реформи, спрямовані на створення та поліпшення он-лайн інструментів, що в сучасному світі знаходяться на підоймі, сприяючи економії часу і грошей підприємців, а також збільшують прозорість ведення бізнесу [5; с. 34-33].

Задля покращення бізнес-клімату та підвищення рейтингових позицій України в транспортній сфері передбачено запровадження принципу «єдиного

вікна» під час перетину вантажами митного кордону України та для інтермодального транспорту, єдиного транспортного документа для всіх перевізників вантажів [6].

Для підвищення рівня інформатизації транспортної сфери національної економіки необхідно скоординувати зусилля інститутів державного регулювання, інформаційного права та фінансових інститутів в даному напрямку (див. рис 1).

Інститути державного регулювання та фінансові інститути, що взаємодіють з підприємствами різних видів транспорту, практично створені. Стосовно інститутів інформаційного права відбуваються процеси утворення нових субінститутів та реформування діяльності існуючих. На основі існуючої класифікації інститутів інформаційного права [7; 8] та враховуючи специфіку діяльності різних видів транспорту, на нашу думку, необхідним є створення наступних інститутів: інформаційної власності, інформаційних ресурсів, правового режиму інформації та захисту інформації.

Рис. 1. Координація дій державних інститутів в підвищенні рівня інформатизації транспортного сектора національної економіки [складено автором]

Виходячи з цього, в сфері державного регулювання транспорту необхідно:

- розробити інформаційно-комунікаційну стратегію розвитку транспортної сфери України;
- удосконалити механізм закупівлі обладнання для захисту інформації за рахунок коштів від розвитку приватно-державного партнерства;
- запровадити стимули для впровадження хмарних технологій різними видами транспорту;
- розробити нормативно-законодавчу базу розвитку інформаційної взаємодії суб'єктів транспортної діяльності з іншими економічними агентами.

ВИСНОВКИ

Ефективне проведення реформ в транспортній сфері України безпосередньо залежить від рівня впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Для швидкого впровадження останніх необхідно розробити дієві механізми державної підтримки розвитку таких процесів та скоординувати дії державних інститутів в цьому напрямку. Підвищення рівня інформатизації транспортного сектору буде сприяти приєднанню до міжнародних інформаційних систем (ІС) та створенню ефективних національних, регіональних та міжорганізаційних ІС; забезпеченню інформаційної безпеки в системі міжгалузевих зв'язків; підвищенню транзитного потенціалу держави; прискоренню участі України в європейських інтеграційних процесах; більш повному і якісному задоволенню транспортних потреб економіки і населення в перевезеннях.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Транспортної стратегії України на період до 2020 року [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України; Розпорядження, Стратегія від 20.10.2010 № 2174-р. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2174-2010-p>
2. Про Концепцію Національної програми інформатизації [Електронний ресурс] / Верховна Рада України; Закон від 04.02.1998 № 75/98-ВР. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/75/98-vp>
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на підприємствах: Статистичний бюлетень / Державна служба статистики України [Відповідальна за випуск О. О. Кармазіна]. – Київ, 2016. – 24 с.
5. Doing Business 2016: Measuring regulatory quality and efficiency [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://russian.doingbusiness.org/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB16-Full-Report.pdf>
6. Міністерство інфраструктури України [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://mtu.gov.ua/documents/>
7. Баранов О. Інститути інформаційного права / О. Баранов// Правова інформатика. – 2006. – № 3 (11). – С. 40-46.
8. Селезньова О.М. Теоретико-методологічні основи інформаційного права України: монографія / О. М. Селезньова. – Чернівці: Місто, 2014. – 408 с.